

Pauliina Penttilä
TIO, TTU

LVM:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi poliisilain, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 7 luvun sekä sotilastiedustelusta annetun lain muuttamiseksi

Sisäministeriö on 18.7.2024 päivätyllä lausuntopyynnöllä pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriön lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi poliisilain 5 a luvun, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 7 luvun sekä sotilastiedustelusta annetun lain muuttamisesta. Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää erittäin tärkeänä, että viranomaisilla on asianmukaiset ja tehokkaat toimivaltuudet yhteiskunnan turvallisuuteen liittyvien tehtävien hoitamiseksi.

Liikenne- ja viestintäministeriö tuo esiin, että jatkovalmistelussa olisi perusteltua vielä pohtia, sisältääkö ehdotettu kokonaisuus sekä siviilitiedustelun että sotilastiedustelun osalta riittävän kattavat perusteet luovuttaa erilaisten vakavien kyberhäiriötilanteiden tai merkittävien tietoturvaloukkausten torjumiseksi tarpeellisia, tiedustelumenetelmien käytön avulla saatuja tietoja sekä Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin Kyberturvallisuuskeskukselle että tarvittaessa suoraan yrityksille ja yhteisöille. Ei vaikuta ilmeiseltä, että tällainen kyberhäiriötilanne olisi aina välittömästi luonnehdittavissa kansallista turvallisuutta vaarantavaksi tapahtumaksi. Kyse ei myöskään olisi välttämättä huomattavasta ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingosta, vaan tietoturvaloukkauksesta aiheutuva aineeton vahinko voisi liittyä esimerkiksi henkilötietojen tai yksityisyyden suojan alaan.

Esitysluonnoksen mukaan sillä ehdotettaisiin, että poliisilaissa selkeytettäisiin sääntelyä, joka koskee siviilitiedustelumenetelmän käytön aikana saadun rikosta koskevan tiedon luovuttamista rikostorjuntaan sekä siihen liittyvää henkilötietojen käsittelyä. Esitysluonnoksen mukaan kyseinen sääntely on osoittautunut käytännössä tulkinnanvaraiseksi.

Esitysluonnoksessa poliisilain 5 a lukuun ehdotettaisiin uutta 44 §:n 5 momenttia, jonka mukaan tiedustelumenetelmällä saatua rikosta koskevaa tietoa saisi luovuttaa ”kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi ja muuksi toimivaltaisen viranomaisen toiminnan suuntaamiseksi”. Ehdotetun 44 b §:n mukaan tietoa voisi luovuttaa muun ohella ”hengelle, terveydelle tai vapaudelle aiheutuvan merkittävän vaaran taikka huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon estämiseksi”, mikä vastaisi nykyistä voimassa olevan lain 44 §:n 4 momenttia. Vastaavat perusteet sisältyisivät luonnoksessa ehdotettuun sotilastiedustelulain 80 §:ään.

Liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää huomiota siihen, että luonnoksessa sotilastiedustelulakiin ehdotettavaa 80.1 §:ää, joka mahdollistaisi niin ikään tiedon luovuttamisen kansallisen

turvallisuuden suojaamiseksi, perustellaan mm. kyberhyökkäyksiä sisältäviin laaja-alaisen vaikuttamisen aiheuttamiin turvallisuusuhkiin vastaamisella (s. 21). Vastaavaa perustetta ei sisälly ehdotettuun, vaikkakin saman sisältöiseen, poliisilain muutoksen perusteluihin.

Säännöstekstistä jää epäselväksi erityisesti, mille tahoille tietoa voitaisiin luovuttaa ”kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi”, ja onko tällöin ylipäänsä kyseessä oltava ”toimivaltainen viranomainen”. Epäselvää on esimerkiksi se, voitaisiinko tietoa luovuttaa Liikenne- ja viestintävirasto Traficomın Kyberturvallisuuskeskukselle tietoturvaloukkauksen torjumiseksi, vaikka viraston tehtäviin ei kuulukaan rikostorjunta eikä tällaisessa tilanteessa välttämättä olisi kyse minkään erityisten toimivaltuuksien käyttämisestä vaan kohteen varoittamisesta jakamalla asiaa koskevaa tietoa.

Mikäli tarkoituksena on, että jatkossakin tämän tyyppinen tiedonluovutus muulle kuin rikostorjunnasta vastaavalle viranomaiselle taikka yksityisille tahoille kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi määräytyisi Suojelupoliisin osalta voimaan jäävän poliisilain 5a luvun 55 §:n 2 ja 3 momentin mukaan ja sotilastiedusteluviranomaisen kohdalla sotilastiedustelulain 80 §:n perusteella sekä haitallista tietokoneohjelmaa koskien sotilastiedustelulain 74 §:n ja tietoliikennetiedustelulain 16 §:n mukaan, ministeriö pitäisi perusteltuna tämän selventämistä esitysluonnokseen. Tällöin ministeriö myös kiinnittää huomiota siihen, että kyseiset poliisilain säännökset eivät mahdollista henkilötietojen luovuttamista. Sähköiseen viestintään liittyvät tiedot kuten välitystiedot voivat usein olla samalla myös henkilötietoja.

Julkaisussa Selvitys viranomaisten toimintaedellytyksistä kyberturvallisuudessa (Valtioneuvoston julkaisuja 2023:31) eli ns. SM/PLM-hankkeessa todettiin, että ”Tiedonvaihtoon liittyvä lainsäädäntö vaatii selkeyttämistä, koska voimassa olevan lainsäädännön ei voida katsoa mahdollistavan riittävää tiedonvaihtoa useiden kyberuhkien torjunnan kannalta keskeisten viranomaisten välillä riittävän laajasti” (s. 35). Täten nykytilaa selkeyttävänä voitaisiin pitää sitä, jos hankkeessa varmistettaisiin, että tietoja voitaisiin jakaa yhteisen tilannekuvan muodostamiseksi Liikenne- ja viestintävirasto Traficomille kiinnittäen huomiota sen asemaan muuna kuin rikostorjunnasta vastaavana viranomaisena.

Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää huomiota siihen, että esitysluonnoksessa ei ole käsitelty muutoksista aiheutuvia vaikutuksia perusoikeutena turvattuun viestinnän luottamuksellisuuteen. Ministeriön käsityksen mukaan tiedustelumenetelmällä, kuten telekuuntelulla tai televalvonnalla, hankitut ja siis nyt käsiteltävänä olevan muutosehdotuksen perusteella luovutettavat tiedot ovat usein viestinnän tietoja. Esitysluonnoksessa ei kuitenkaan ole käsitelty sen vaikutuksia viestinnän luottamuksellisuuteen. Ministeriö kannattaa esityksen täydentämistä jatkovalmistelussa tältä osin.

Erityisesti liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää huomiota siihen, ettei esitysluonnoksessa ole arvioitu sen suhdetta EU-oikeuteen. Liikenne- ja viestintäministeriön näkemyksen mukaan asiassa tulisi erityisesti ottaa huomioon EU-tasolla harmonisoitu henkilötietojen ja viestinnän luottamuksellisuuden suoja koskeva EU-sääntely sekä EU:n tuomioistuimen näitä koskeva oikeuskäytäntö. Edellisten vuosien aikana EU:n tuomioistuin on tarkentanut unionin oikeuden soveltamista kansalliseen turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä (esim. Privacy International C-623/17 ja La Quadrature du Net ym. C-511/18, C-512/18 ja C-520/18), tarkastellut viranomaisen pääsyä tietoihin (esim. Spetsializirana prokuratura C-350/21) ja täsmentänyt tietojen jatkokäyttöä koskevia reunaehtoja (A. G. C-162/22).

Laura Eiro

Osastopäällikkö, ylijhtaja

Pauliina Penttilä

Erityisasiantuntija

VN/31244/2023-LVM-36

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: